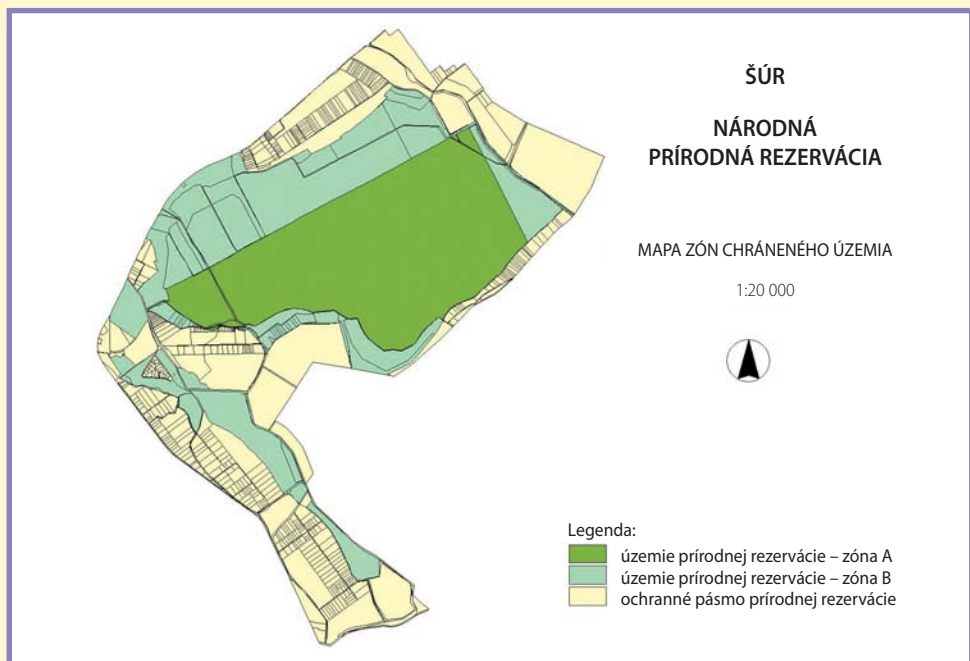

S P R I E V O D C A

Spríevodca Šúrom

Obnova vodného režimu v národnej prírodnej rezervácii Šúr

Partneri projektu LIFE:

- Slovenský vodohospodársky podnik, š. p. OZ Bratislava
- Slovenský pozemkový fond
- Štátna ochrana prírody SR, Správa CHKO Malé Karpaty
- Mesto Svätý Jur

Navštívte stránku www.apop.sk/life

Projektový manažér: Ing. Danka Thalmeinerová, CSc.

Vydáva: Štátna ochrana prírody SR v spolupráci s APOP

Vydavateľ a dizajn: AEPRESS, s.r.o.

Fotografie: archív APOP

Na projekte LIFE03/NAT/SK/000096 spolupracovali experti, ktorým patrí osobitne podakovanie:

Ing. A. Achberger, primátor mesta Svätý Jur • Ing. J. Dobiaš, SVP, š. p. • M. Hujsiová – Taha, APOP • RNDr. V. Klescht, riaditeľ SCHKO Malé Karpaty • RNDr. E. Kocianová, riaditeľka APOP • Ing. E. Lukačová, SPF • Ing. P. Rusina, SVP, š. p. • Ing. P. Stanko, SPF • RNDr. F. Szalay, SCHKO Malé Karpaty • RNDr. J. Šíbl, BROZ • RNDr. A. Zemanová, starostka mestskej časti Bratislava – Vajnory

Význam ochrany mokradí

Posledné desaťročie svet venuje mimoriadnu pozornosť štúdiu, ochrane a obnove mokradí. Dôvodom je skutočnosť, že mokrade nám miznú priamo pred očami a s nimi sa stráca mnoho jedinečných živých organizmov. Ľudia oddávna osídľovali oblasti s prítomnosťou vody a využívali mokrade na rybníčky, poľovačky, získavanie

vami. Spomaľujú rýchlosť vody, zachytávajú povodňové vlny a znižujú ich výšku. Vodu mokrade potom pomaly uvoľňujú. Takto prispievajú k časovému posunu vrcholov záplav na prítokoch riek tak, že nedosiahnu hlavný tok v tom istom čase. Táto funkcia má obrovský význam predovšetkým v husto osídlených oblastiach.

Žijeme vďaka rastlinám. Bez nich by sme nemali potravu na jedenie ani kyslík na dýchanie. Rastliny udržiavajú zdravie planéty. Rastliny prijímajú oxid uhličitý a využívajú ho na svoj rast a vývin. Vylučujú pritom kyslík, ktorý ľudia a živočíchy potrebujú na dýchanie.

rôznych materiálov a plodín. Napriek tomu sa mokrade považujú za „močiare“, kde sa ľahnu komáre a ktoré prinášajú úžitok iba po odvodnení na poľnohospodárske účely. Výsledkom masívneho ničenia mokradí je, že patria medzi najohrozenejšie ekosystémy sveta.

Mokrade majú význam pre zachovanie biodiverzity. Bohatstvo živých organizmov je podmienené pestrosťou stanovíšť vznikajúcich v závislosti od hladiny podzemnej vody, jej kvality a dĺžky záplav. Žiadny druh nežije izolovane, ale je spojený množstvom väzieb s inými druhmi ekosystému. Vzniká zložitá sieť vzájomných vzťahov. Vyhynutie jedného druhu môže spôsobiť nenapraviteľné poškodenie celého systému. Naše poznatky nám neumožňujú predpovedať, čo sa stane v prípade, keď človek zasiahne do týchto krehkých vzťahov.

Mokrade spomaľujú veľké vody a znižujú prúdenie. Zachytávajú tak sedimenty, v ktorých sú absorbované živiny, pesticídy, ťažké kovy a ďalšie odpady. Súčasne chránia krajinu pred zápla-

Mokrade patria k najproduktívnejším ekosystémom na svete. Vegetácia mokradí účinne využíva slnečnú energiu, ktorú rastliny využívajú na tvorbu biomasy a popritom produkujú kyslík. Rastúca vegetácia odstraňuje z vody živiny, predovšetkým dusík a fosfor, čím mokrade fungujú ako účinné čistiare chemických a organických odpadov. Vznikajúca biomasa slúži ako potrava pre obrovské množstvo vodných a suchozemských živočíchov.

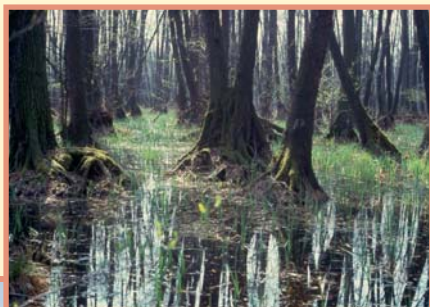
Mokrade sú pre ľudí významným zdrojom povrchovej a podzemnej vody. Slúžia ako zásobáreň, ktorá sa naplňuje v čase nadbytku a v čase nedostatku sa postupne odčerpáva.

História vzniku národnej prírodnej rezervácie Šúr

Slovo šúr vykladá Slovník slovenského jazyka ako vlhkú močaristú lúku, ale nie je to pravda. Šúry vznikli pred viac ako 10 – tisíc rokmi a vonkoncom nie ako lúky. Ich základom je rozsiahla prehĺbenina (terénna depresia), ktorá sa tiahne pozdĺž východných svahov Malých Karpát. Je tektonického pôvodu, vytvorili ju poruchy v zemskej kôre. Výsledkom je obrovská vaňa sledujúca južný okraj Malých Karpát, ktorá sa postupne zaplnila vodou. Matej Bel tento priestor nazval Bratislavským jazerom. Šúr zaberá ešte koncom 19. storočia rozsiahle územie od Bratislavy až po Modru a Bernolákovo. Svojou nepriechodnosťou tvoril prirodzenú ochranu Svätého Jura i v období tureckých nájzdov.

Hoci močiar poskytoval obyvateľom prilahlých obcí dostatok zveriny, vodného vtáctva a rýb, videli v ňom prekážku v rozvoji poľnohospodárstva. Od 18. storočia sa snahy o získanie nových pozemkov pre poľnohospodárske využitie a najmä pre vinohrady zintenzívnili. V roku 1864 vinohradníci vyrúbali veľký kus šúrskeho lesa, avšak bez úžitku, lebo na kyslých pôdach sa vinohradom nedarilo. Snahy o odvodnenie šúru však pokračovali ďalej. Už od roku 1892 začalo vodné družstvo „Šúr“ pracovať na prípravách odvodnenia a zníženia hladiny podzemnej vody. V roku 1896 bol vykopaný odvodňovací kanál, ktorý však ďalej neudržovali. Po čase sa zaniesol a voda opäť stúpila na pôvodnú výšku. Vplyvom odvodňovacích aktivít

vznikalo v šúri v suchších obdobiach nebezpečenstvo požiarov. Výsledok bol vždy katastrofálny. Získaná pôda bola kyslá a neúrodná a šúrska vegetácia začala vysychať.

Prírodovedci už dávno upozorňovali na mimoriadny význam šúru pre jeho vzácnosti z ríše rastlín a živočíchov. Začali aj prvé spory o záchranu prírodného bohatstva šúru, ktoré trvajú v rôznych podobách dodnes.

Napriek snahám o jeho záchranu vznikol v roku 1929 vládný projekt na úplnú likvidáciu Šúru. Zásľuhou ministerského predsedu Dr. Tuku bolo jadro jeľšového pralesa s rozlohou 18 ha vyčlenené na účely ochrany prírody. Väčšina pralesa však bola nariadením vykonať odvodňovacie práce v Šúri určená na likvidáciu. V rokoch 1941 – 1943 bol vykovaný Šúrsky kanál. Na jeho budovanie boli využití politickí väzni z miestneho vojenského tábora. Niektoré jeho budovy ešte v súčasnosti stoja v priestoroch Biologickej stanice PriF UK. Nový kanál odviezol všetky potoky, ktoré dovtedy pritekali do Šúru z Malých Karpát. Šúr takmer úplne vyschol. Odvodňovacie práce prispeli k vzniku rozsiahlych požiarov zaznamenaných v rokoch 1947 a 1962. Posledný požiar celé dva mesiace moril Bratislavu dymom. Ďalšie rany dostával Šúr v súvislosti s jeho poľnohospodárskym využívaním (premena lúk na ornú pôdu, vybudovanie záhradkárskej osady Háji), so športovým a rekreačným využívaním (kúpaliská, jazdectvo, golf).

Napriek týmto ťažkým ranám neutíchala ani aktivita ochrancov šúru. Jej výsledkom bolo vyhlásenie prírodnej rezervácie Šúr vyhláškou Povereníctva školstva, vied a umení č. 14755/1952-V/5 z 27.5.1952. Podmienky ochrany boli postupne upravované neskoršími právnymi úpravami a vyhláškami. V prílohe č.3 zákona NR SR č. 287/1994 Z.z. o ochrane prírody a krajiny bolo toto územie zaradené do zoznamu národných prírodných rezervácií. V súčasnosti stanovuje podmienky ochrany aj v tejto rezervácii zákon č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny.

Niekoľko generácií ochrancov sa pokúšalo riešiť problém nedostatku vody v rezervácii. Mnohé ochrannárske projekty zlyhali z dôvodu nedostatku financií a nezaujmu zodpovedných činiteľov. Oveľa väčším problémom však bola skutočnosť, že po prípadnom obnovení záplav by došlo k sezónnemu podmáčaní ornej pôdy aj v ochran-

nom pásme rezervácie. V čase vyhlásenia rezervácie pred polstoročím to boli ešte druhovo bohaté lúky, ktoré sa pravidelne kosili, a ktorým občasné záplavy neprekážali. Problémy vznikli až aktívnym poľnohospodárskym využívaním pôdy v ochrannom pásme.

Napriek všetkým historickým snahám ignorovať prírodné hodnoty šúru, bola národná prírodná rezervácia (NPR) Šúr v roku 1990 ako jedna z prvých troch lokalít Slovenska zapísaná do zoznamu medzinárodne významných mokradí podľa Ramsarského dohovoru. Územie je zapísané do súvislej európskej sústavy chránených území **NATURA 2000**. Cieľom sústavy je zabezpečiť ochranu najzázračnejších a najviac ohrozených druhov voľne rastúcich rastlín, voľne žijúcich živočíchov a prírodných biotopov vyskytujúcich sa na území štátov Európskej únie. Súčasná rozloha chráneného územia je 991 ha vrátane ochranného pásma.

Záchrana národnej prírodnej rezervácie Šúr – Projekt LIFE

Súčasny kritický stav národnej prírodnej rezervácie Šúr je výsledkom dlhodobého tlaku človeka na toto územie. Pôsobil rôznou intenzitou od predhistorického osídlenia až po súčasnosť. Napriek skutočnosti, že územie je vyhlásené za národnú prírodnú rezerváciu, jej ochrana nie je náležitá aj v dôsledku slabej informovanosti a technicko-finančného zabezpečenia ochrany.

Pomocnú ruku podala Európska únia s environmentálnym programom LIFE. Asociácia priemyslu a ochrany prírody (APOP), ktorá združuje 23 významných podnikov a organizácií v Bratislave a okolí, získala v roku 2003 grant na projekt „**Obnova vodného režimu v NPR Šúr**“. APOP sa podarilo v projekte združiť partnerov, ktorí majú všetky predpoklady ho aj úspešne realizovať. Partnermi projektu sú Štátna ochrana prírody SR – Správa CHKO Malé Karpaty, Slovenský vodohospodársky podnik – odštepny závod Bratislava, Slovenský pozemkový fond a mesto Svätý Jur. Tieto subjekty z vlastných zdrojov investovali 3,8 mil. Sk, čím sa Slovensko mohlo uchádzať o zdroje z programu **LIFE Nature** vo výške 11,4 mil. Sk.

Hlavným cieľom projektu je obnova vodného režimu v rezervácii a dosiahnutie priaznivého stavu vzácnych mokradných spoločenstiev slatinného jelšového lesa. Projekt sa uskutočňoval v rokoch 2003–2007.

V rámci projektu sa uskutočnila najmä rekonštrukcia zdevastovaných a nefunkčných vodohospodárskych

objektov. Pre dopĺňanie vody v NPR Šúr slúži Fanglovský potok, z ktorého je možné pomocou rozdeľovacieho objektu deliť vodu medzi rezerváciu a rybník. Ďalším potokom, pritekajúcim do rezervácie popod veľký Šúrsky kanál, je Fofovský potok, ktorý ďalej prechádza naprieč rezerváciou s názvom Blahutov kanál. Aby všetka voda z rezervácie vzápätí neodtiekla, bolo potrebné na dolnom okraji rezervácie obnoviť a vybudovať nové hradenie s ovládaním na Blahutovom kanáli a zadržiavať vodu, keď jej je málo. Taktiež bolo potrebné zmeniť funkciu Chlebnického odvodňovacieho kanálu na zavodňovací a vybudovaním nízkej hrádzky v koryte potoka Čierna voda zvýšiť hladinu v ňom, aby nevysušal rašelinu nasýtenú vodou v podzemí. Posledným opatrením je rekonštrukcia výpustného objektu – bývalého „štukovodu“ na severovýchode rezervácie. Týmto objektom sa zabezpečí manipulácia s vodou tak, aby sa dala voda zo šúrskych lúk zadržiavať, ale aj vypúšťať. K tomu napomôže aj znížený a spevnený pravý breh potoka Čierna voda na okraji rezervácie, aby prebytočná voda neohrozovala okolité pozemky.

Návrh vodohospodárskych objektov spracoval Slovenský vodohospodársky podnik, š.p. v rokoch 2003–2004 v **technickej štúdií: Obnova vodného režimu v NPR Šúr**. Tieto technické opatrenia sú rozhodujúcim a nevyhnutným faktorom aj pre zachovanie vzácnych druhov rastlín a živočíchov, ktoré sú existenčne viazané na tieto mokradné biotopy.

Program záchrany NPR Šúr

Program záchrany NPR Šúr je dokumentácia, ktorá komplexne analyzuje stresové faktory ohrozujúce chránené územie a definuje príčiny jeho ohrozenia. Je výsledkom množstva štúdií vedeckých a odborných pracovísk. Navrhne zásady záchrany územia. Dôležitým prvkom dokumentu je stanovenie postupu a zodpovedností realizácie ďalších záchranných opatrení. Podrobne sú popísané opatrenia legislatívneho a inštitucionálneho zabezpečenia ochrany územia. Jednotlivé opatrenia konkretizujú úlohy starostlivosti o ekosystémy chráneného územia na roky 2005 – 2009. Krajský úrad životného prostredia schválil Program záchrany v januári 2004.

Projekt ochrany NPR Šúr

Projekt ochrany NPR Šúr je dokumentácia ochrany prírody, ktorá slúži ako podklad pre vyhlásenie chráneného územia. Pre NPR Šúr sa projekt ochrany vypracoval z dôvodu potreby zonácie územia a úprav jeho hraníc a ochranného pásma. Súčasnú hranicu NPR Šúr sú ustanovené vyhláškou MŽP SR z roku 1993. Na území NPR Šúr sú vymedzené dve zóny – zóna A s najvyšším 5. stupňom ochrany (jeľšový les) a zóna B so 4. stupňom ochrany (lúky a Panónsky háj). Prifahlé pozemky ochranného pásma sú navrhnuté na ochranu s 3. stupňom ochrany. Dokument uvádza podrobnosti o podmienkach ochrany v jednotlivých zónach. Bol spracovaný v júni 2006 a predložený KÚŽP Bratislava k legislatívnejmu konaniu.

Štúdia hodnotenia vplyvov na životné prostredie

Štúdia hodnotenia vplyvov na životné prostredie (tzv. **štúdia EIA**) bola spracovaná početnými odborníkmi v oblasti hydrologie, geomorfológie, botaniky, zoológie a environmentalistiky. Posudzovali sa variantné riešenia privádzania a zadržovania vôd v rezervácii. V rámci hodnotenia boli identifikované a popísané vplyvy na jednotlivé zložky životného prostredia, ako sú vplyvy na klimatické pomery, vodné a geomorfologické pomery, faunu, flóru a ich biotopy. Významné bolo hodnotenie vplyvu na podzemné vody a pôdu. Výsledky štúdie EIA konštatovali, že realizácia projektu bude mať výrazné pozitívne vplyvy na biotopy v NPR Šúr. Súčasne však štúdia poukázala na potenciálne negatívne dopady na okolité pozemky, ktoré už nie sú súčasťou chráneného územia. Preto sa určili konkrétne opatrenia na ich minimalizáciu. Jedným z nich je monitorovací systém, ktorý okrem základného monitoringu funguje ako nástroj na prevádzku vodohospodárskych objektov. Monitorovací systém umožní dôslednú reguláciu množstva vody v rezervácii pri minimálnych dopadoch na okolité pozemky.

Geodetická správa

V rámci návrhu technických vodohospodárskych zariadení boli v roku 2004 vykonané práce výškopisného a polohopisného zamerania týchto objektov. Súčasnou správou bola aj identifikácia jednotlivých pozemkov podľa katastrálnej klasifikácie. Bola vymeraná celková plocha rezervácie 528 ha (bez ochranných pásiem) spolu s plošnou identifikáciou pozemkov v rezervácii. V území bolo zistených 410 vlastníkov. V tomto území sú aj nezistení

vlastníci. Súčasťou správy sú aj digitálne ortofotomapy spracované Slovenským pozemkovým fondom.

Informačné a vzdelávacie materiály

V edícii APOP boli vydané pohľadnice s tematikou jeľšového lesa. Propagačné materiály (skladačka, plagát) boli distribuované do všetkých informačných centier okolitých obcí, školám, ako aj širšej verejnosti. Súčasťou propagačných aktivít bolo organizovanie seminárov pre občanov okolitých obcí ale aj pre odbornú verejnosť. Uskutočnilo sa niekoľko stretnutí so zástupcami obcí a v miestnej tlači boli publikované čiastkové výsledky projektu. V rámci projektu LIFE bola vytvorená webová stránka www.apop.sk/life.

Náučný chodník v rezervácii

Vybudovanie náučného chodníka je atraktívnou formou kultúrno – výchovného využívanía a spoznávania chrá-

nených častí prírody. Územie NPR Šúr je už dávno navštevované botanikmi, ale je aj cieľom turistických vychádzok obyvateľov okolitých obcí. Vybudovanie náučného chodníka prispieje k regulovanej návštevnosti v chránenom území. Hlavným cieľom je sprístupniť a zatriktívniť prírodné klenoty Šúru jeho záujemcom. Trasa chodníka vedie od Svätého Jura zo severnej časti, prechádza okolo rybníka, biologickej stanice cez Panónsky háj a končí pri cestnej komunikácii v Čiernej Vode. Na trase sa turista zoznámi s prírodnými hodnotami chráneného územia, ich stavom a vývojom v uplynulom období. Zaujímavosťou je aj dokumentovanie historických udalostí v rezervácii a ich konfrontácia so súčasným životom. Každý panel je venovaný vybranej téme, aby zrozumiteľnou formou prispel k spoznávaniu lokality.

Prírodné hodnoty národnej prírodnej rezervácie Šúr – fauna

Vzhľadom na rôznorodosť biotopov územia Šúru je aj fauna tohto územia druhovo veľmi pestrá. Periodické tóny jelšového lesa vytvárajú vhodné podmienky pre život vodných živočíchov. Bohatá je najmä fauna vodných bezstavovcov, napríklad vzácné a ohrozené vodné slimáky valvata pupkatá (*Valvata pulchella*) a kotúľka svetáčka (*Anisus spirorbis*). Kotúľka štíhla (*Anisus vorticulus*) však v dôsledku odvodnenia na území Šúru zrejme vyhynula. Veľmi vzácne tu nájdeme aj pestro sfarbenú pijavicu lekársku (*Hirudo medicinalis*), ktorá sa v minulosti hojne využívala v ľudovom liečiteľstve.

Jelšový les je v jarňoch významným biotopom pre rozmnožovanie obojživelníkov, najmä skokana štíhleho (*Rana dalmatina*), skokana ostropyského (*Rana arvalis*) a mloka obyčajného (*Triturus vulgaris*). Voda je pre nich v tomto období nevyhnutná. Jej hladina nad úrovňou terénu v lese umožňuje bezpečné a nerušené hniezdenie viacerým druhom vtákov. Početná je najmä kačica divá (*Anas platyrhynchos*). Žije tu aj náš najväčší dateľ – tesár čierny (*Dryocopus martius*) a spolu s ním ďalšie druhy dateľovcov – žlna zelená (*Picus viridis*), žlna sivá (*Picus caninus*), dateľ veľký (*Dendrocopos major*), dateľ prostredný (*D. medius*), dateľ hnedkavý (*D. syriacus*), dateľ malý (*D. minor*) a krutihlav hnedý (*Jynx torquilla*).

Potrebný pokoj na hniezdenie nachádzajú v hustom jelšovom lese aj dravce, najmä myšiak lesný (*Buteo buteo*), včelár lesný (*Pernis apivorus*), jastrab veľký (*Accipiter gentilis*) a jastrab krahulec (*Accipiter nisus*). Donedávna

tu hniezil aj bocian čierny (*Ciconia nigra*). V posledných rokoch už v šúrskom lese nehniezdi, pravidelne sem však aspoň priľieta za potravou. Jeho hniezdenie nám dnes pripomína už len mohutné opustené hniezdo uprostred lesa.

Z cicavcov je tu početná srnčia a diviacia zver, bežné sú aj kuny a líšky. Z Malých Karpát schádza do jelšového lesa aj časť jelenej populácie. Staré búbľavé stromy sú zasa obľúbeným úkrytom netopierov, ako je napríklad raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*), večernica malá (*Pipistrellus pipistrellus*) a netopier vodný (*Myotis daubentoni*). Raritou je reliktný výskyt hrabosa severského (*Microtus oeconomus*).

Ďalším významným biotopom pre vodné živočíchy je šúrsky rybník a štrkoviská. Rybník je vhodný pre výskyt skokana rapotavého (*Rana ridibunda*), ale

tiež pre rozmnožovanie skokana štíhleho (*Rana dalmatina*), rosničky zelenej (*Hyla arborea*) a ropuchy obyčajnej (*Bufo bufo*). Hojne sa tu vyskytujú aj zástupcovia plazov – užovka obojková (*Natrix natrix*) a užovka fřkaná (*Natrix tessellata*). Odborníci tu zistili až 66 druhov vodných a pri vode žijúcich vtákov, pričom 16 z nich hniezdi priamo v trstinových porastoch alebo v bezprostrednom okolí rybníka. Zo vzácnejších druhov tu hniezdi kaňa močiarna (*Circus aeruginosus*), labuť hrbozobá (*Cygnus olor*) a bučičik močiarny (*Ixobrychus minutus*). Ďalšie druhy, ako napr. volavka popolavá (*Ardea cinerea*) a volavka biela (*Egretta alba*), sem pravidelne priletajú za potravou. Bučiak veľký (*Botaurus stellaris*) sa objavil na rybníku po dlhšej absencii znovu v roku 2002.

Panónsky háj obýva množstvo teplomilných druhov, najmä hmyzu. Početný je rad blanokřídlovce (*Hymenoptera*), niektoré druhy sú priamo viazané na staré solitérne stromy. Bohato zastúpené sú chrobáky (*Coleoptera*). Mnohé sú svojím vývinom priamo viazané na prítomnosť starého odumierajúceho dreva. Chránené sú napríklad roháč obyčajný (*Lucanus cervus*), fuzáč veľký (*Cerambyx cerdo*) a kováčik fialový (*Limonicus violaceus*). V porastoch tráv sa nachádza chránená modlička zelená (*Mantis religiosa*). Typickými druhmi plazov v tomto prostredí sú užovka stromová (*Elaphe longissima*) a užovka hladká (*Coronella austriaca*).

V hustých krovinách v okrajových častiach lesa hniezdia aj viaceré druhy peníc, slávik krovinný (*Luscinia megarhynchos*) a sedmohlások hájny (*Hippolais icterina*). Dôležitý je napr. výskyt penice jarabej (*Sylvia nisoria*) a strakoša červeno-chrbtého (*Lanius collurio*), ktoré patria medzi európsky významné druhy. Vlhké lúky sú vhodným prostredím aj pre chrapkáča poľného (*Crex crex*).

Okraje jelšového lesa a priestor medzi lesom a Panónskym hájom sú eldorádom pre mnohé motýle. Žijú tu aj viaceré druhy európskeho významu, ako ohniváček veľký (*Lycaena dispar*), modráčik stepný (*Polyommatus eroides*) a pestroň vlkocvový (*Zerynthia polyxena*).

Celkom špecifickým typom biotopu, ktorý zaberá často plochu len niekoľko štvorcových metrov, sú plytké periodické (občasně) mláky, ktoré sa vytvárajú po jarných, ale najmä po letných dažďoch na miestach s menej priepustnými ílovitými pôdami. Žijú v nich vzácné kôrovce (*Crustacea*) – žiabronôžky (*Anostraca*), šklabkovky (*Conchostraca*) a štítovce (*Notostraca*). Štítovec letný (*Triops cancriformis*) svojím vzhľadom najviac pripomína dávno vyhynuté prvohorné trilobity.

Prírodné hodnoty národnej prírodnej rezervácie Šúr – flóra

Na území NPR Šúr sa nachádza vyše 120 druhov rastlín zaradených do Červeného zoznamu, okolo 50 druhov je považovaných za druhy vzácné, zraniteľné alebo na Slovensku ohrozené. Nájde sa tu aj viaceré typy biotopov národného a európskeho významu. Sú to predovšetkým zamokrené slatinné jelšové lesy. Jedinečnosť je aj v tom, že na území NPR Šúr sa nachádzajú dva rozličné ekosystémy: jelšový les so svojimi mokradnými spoločenstvami a Panónsky háj, ktorý je jedným zo zvyškov dubovo-brestovo-jaseňových lesov, ktoré sa zachovali v Podunajskej rovine.

Podstatnú časť NPR Šúr tvorí zvyšok slatinného jelšového lesa. Hlavnou drevinou je jelša lepkavá (*Alnus glutinosa*). Z ďalších drevín sa k jelši pridružujú breza previsnutá (*Betula pendula*), vrbka krehká (*Salix fragilis*), zriedkavejšie dub letný (*Quercus robur*), vrbka biela (*Salix alba*) a jaseň úzkolistá podunajská (*Fraxinus angustifolia* subsp. *danubialis*).

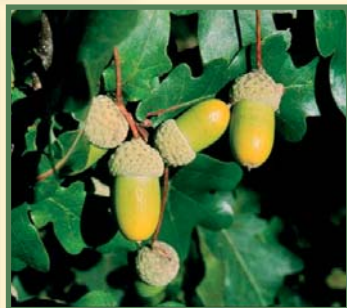
Západná časť NPR Šúr – Panónsky háj má charakter dubovo-brestovo-jaseňového lesa s dubom letným (*Quercus robur*), hrabom obyčajným (*Carpinus betulus*), brestom hrabolistým (*Ulmus minor*), brestom väzovým (*Ulmus laevis*), jaseňom štíhlým (*Fraxinus excelsior*). Hojne sa tu vyskytuje javor poľný (*Acer campestre*), slivka trnková (*Prunus spinosa*) a zob vtáčí (*Ligustrum vulgare*).

V NPR Šúr sa vyskytujú pôdy so zvýšeným obsahom soli. Na niektorých miestach je možné pozorovať také zasolenie pôd, že vyzrážané soli vytvárajú na ich povrchu

biely poprašok. Aj tu sa vyskytuje viacero ohrozených a vzácných druhov rastlín, napr. palina slanomilná rozložiatá (*Artemisia santonica* subsp. *patens*), prerastlík najtenší (*Bupleurum tenuissimum*), kotúč modrastý (*Eryngium planum*), skorocel prímorský (*Plantago maritima*) a astrička panónska (*Tripolium pannonicum*).

Človek vytvoril vhodné podmienky aj pre šírenie mnohých nepôvodných (cudzokrajných) druhov rastlín napr. zlatobyľ obrovskú (*Solidago gigantea*), zlatobyľ kanadskú (*S. canadensis*) a astru novobelgickú (*Aster novi-belgii* agg.). Takéto druhy, ktoré vytláčajú pôvodné druhy rastlín z ich prirodzených biotopov, označujeme ako invázne a snažíme sa ich rozširovaniu v prírode zamedzovať.

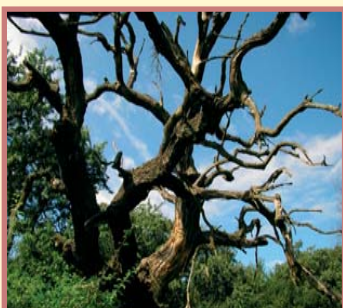
Čo môže urobiť verejnosť pre ochranu národnej prírodnej rezervácie Šúr

Najprírodzenejším spôsobom prežitia významných biotopov v rezervácii je zabezpečenie dostatku vody. Pomocou projektu LIFE bolo možné túto základnú podmienku realizovať. Územie je navrhnuté za osobitne chránené územie európskeho významu SKUEV 0279. Napriek tomu, ochrana NPR Šúr nie je len vecou zodpovedných orgánov, ale každého jednotlivca. Majme preto oči otvorené a vnímajme silu prírody, ktorá vytvorila podmienky pre život vzácnych druhov v ich prirodzených spoločenstvách.

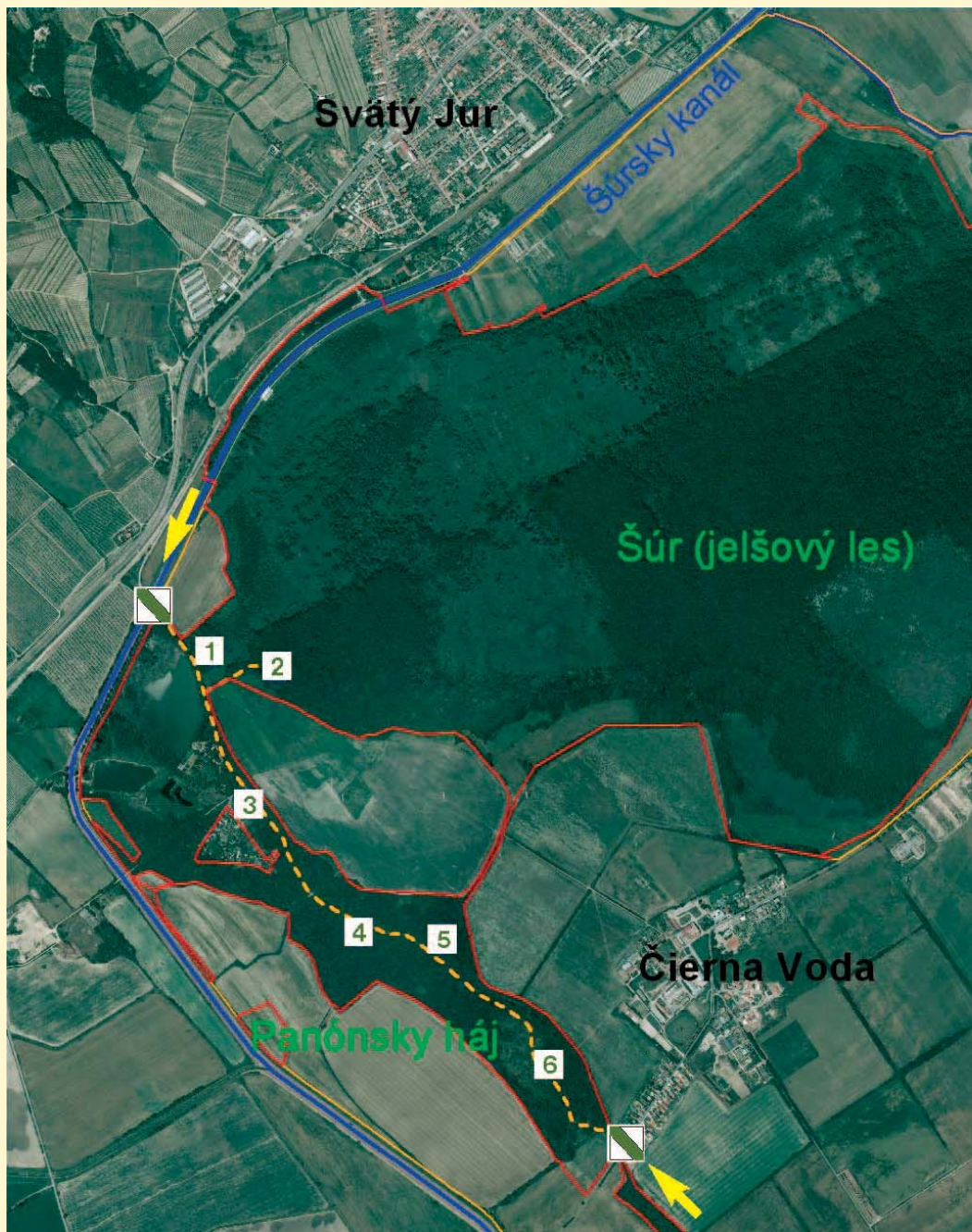
Táto malá knižička je určená hlavne pre verejnosť. Naším cieľom bolo sprístupniť základné informácie o kúsku krásnej a vzácnjej krajiny a navodiť pocit hrdosti, že máme v bezprostrednej blízkosti zaujímavosti, ktoré vytvorila príroda. Prejdite sa teda náučným chodníkom, ktorý vám priblíži klenoty Šúru. Zoberte so sebou svoje deti a priateľov a využite chvíle voľna v malebnej rezervácii. Na jar je Šúr najkrajší, hýří pestrými farbami, jeho priechodnosť je však obmedzená z dôvodu zamokrenia. Odporúčame primeranú nepremokavú obuv. Na tomto mieste je vhodné pripomenúť niektoré zásady správneho správania sa v rezervácii:

- nekladte oheň,
- neznečisťujte územie odpadmi,
- nerušte ticho,
- nevstupujte do územia vozidlami,
- pohybujte sa len po náučnom chodníku,
- nepoškodzujte rastliny a nechytajte živočíchov,
- a hlavne odneste si odtiaľto radosť v duši a dobrú pohodu.

Želáme vám príjemné zážitky pri objavovaní prírody. Odkazom pre naše deti by malo byť: Čo nedokážeš vytvoriť, neníča a nepoškodzuji!

MAPA REZERVÁCIE ŠÚR

Digitálna ortofotomapa © Eurosense 2005, dátum snímokovania: 24. 6. 2005, z výšky 3850 m.

